

(इंग्रजी न्यायनिर्णयाचा मराठी भाषेतील अनुवाद)

(१९६०) १ एस. सी. आर. ९५१

रंगीलदास वराजदास खंडवाला

- विरुद्ध -

सुरतचे जिल्हाधिकारी आणि इतर

(मुख्य न्यायधीश बी.पी.सिन्हा, न्यायमूर्ती जे.एल.कपूर, न्यायमूर्ती पी.बी.गजेंद्रगडकर ,

न्यायमूर्ती के सुब्बा राव, आणि न्यायमूर्ती के.एन.वांचू)

इनाम-वैयक्तिक इनाम रद्द करणे-अधिनियमाची संविधानिक वैधता-बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरली जाणारी जमीन-जिल्हाधिकाऱ्याद्वारे पूर्ण मूल्यांकन आकारणी-वैधता-मुंबई जमीन महसूल संहिता, १८७९ (बॉम्ब. १८७९ चा ५), पोटकलम ४५, ४८, ५२, नियम ११७- मुंबई जात इनामे नाहीशी करण्याबाबत अधिनियम १९५२ (बॉम्ब. १९५३ चे ४२), पोट कलम ४, ५, ७-भारताचे संविधानाचे अनुच्छेद, ३१-ए, २९४(बी)

अपीलकर्ता हा वैयक्तिक इनामाचा धारक होता जो त्याने मूळ इनामदाराकडून विकत घेतला होते, ज्याला मुंबई अधिनियम क्रमांक VII/१८६३ च्या अंतर्गत सनद जारी करण्यात आली होती. जमिनीचे संपूर्ण मूल्यांकन रु.५६-८-० असल्या कारणाने, तो रु.७ सलामी म्हणून आणि रु.६-३-० उक्ते भाडे म्हणून भरत होता. इनामचा भाग असलेली जमीन मूळतः एका गावात होती, परंतु नंतर ती सुरत शहराच्या उपनगरांचा एक भाग बनली आणि ती जमीन बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरली जात असल्याने आणि त्यावर एक मोठा बंगला उभारण्यात आला असल्याने, जिल्हाधिकाऱ्यांनी निर्णय घेतला की १ ऑगस्ट १९५५ पासून मुंबई जमीन महसूल संहिता १८७९ च्या कलम ५२ अंतर्गत, मुंबई जात इनामे नाहीशी करण्याबाबत अधिनियम १९५२ च्या कलम ४ मधील तरतूद (बी) च्या दृष्टीने, ती बिगरशेती मूल्यांकनासाठी पात्र आहे. अपीलकर्त्याने मुंबई जात इनामे नाहीशे करण्याबाबत अधिनियम १९५२ च्या घटनात्मकतेला, इतर कारणांबरोबर, आव्हान दिले, (१) हा अधिनियम भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद ३१-ए द्वारे संरक्षित नव्हता, कारण या अधिनियमान्वये ज्या मालमत्तेवर कार्यवाही करण्यात आली होती ती संपत्ती नव्हती आणि अपीलकर्त्याची मालमत्ता काढून घेण्यासाठी या कायद्यात कोणतीही भरपाई देण्यात आली नव्हती आणि (२) इनामधारकाला त्याच्या इनामाला मान्यता मिळाल्यावर

सनद देण्यात आली होती ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता, सनदीच्या अटींमध्ये कोणत्याही प्रकारे बदल होईल असा कायदा करण्यास मुंबई राज्याला मुभा नव्हती. अपीलकर्त्याने असाही युक्तिवाद केला की, कोणत्याही परिस्थितीत, मुंबई जमीन महसूल संहिता, १८७९ च्या कलम ५२ अंतर्गत जमिनीचे मूल्यांकन बिगर शेती प्रमाणे करावे असा जिल्हाधिकारी यांचा आदेश चुकीचा होता कारण इनामदारांच्या जमिनी बांधकामासाठी आणि इतर बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या जमिनीच्या (१)संदर्भात अधिनियम कलम ७ च्या पोटकलम ४ आणि ५ मध्ये अपवाद निर्माण केला त्यामुळे अपीलकर्त्याची इनामाची जमीन जी पूर्णपणे बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरली गेली होती, तिचे अधिनियमाच्या कलम ५ च्या अंतर्गत मूल्यांकन केले जाऊ शकत नाही (२) ज्यात संहिता च्या कलम ५२ अंतर्गत जमीन महसूलाच्या देयकातून पूर्णपणे सूट नसलेल्या जमिनीचे मूल्यांकन करण्याचा अधिकार जिल्हाधिकाऱ्याला देण्यात आला होता, तो या प्रकरणात लागू होत नाही कारण येथे मूल्यांकन संहिता प्रकरण VIII-ए च्या तरतुदीनुसार निश्चित केले गेले होते आणि कलम ५२ तेव्हाच लागू केले जेव्हा प्रकरण VIII-ए अंतर्गत कोणतेही मूल्यांकन निश्चित केले गेले नव्हते

निर्णय:- (१) मुंबई जात इनामे नाहीशे करण्याबाबत अधिनियम १९५२ वैध होता आणि भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद ३१-ए द्वारे संरक्षित होता.

त्यानंतर गंगाधर नारायणराव मजुमदार -विरुद्ध - मुंबई राज्य (१९६१)I एस सी आर ९४३. ठाकूर जगन्नाथ बक्ष सिंग - विरुद्ध - संयुक्त प्रांत ,(१९४६)एफ. सी. आर III आणि महाराज उमेग सिंग -विरुद्ध - मुंबई राज्य (१९५५) २ एस. सी. आर. १६४ अनुसरून .

(२)अधिनियमाच्या कलम ७ मध्ये केलेल्या अपवादामुळे इनामदाराने बांधकामासाठी किंवा इतर बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरल्या गेलेल्या इनामी जमिनी केवळ सरकारमध्ये निहित होण्यापासून वाचल्या, परंतु अधिनियमाच्या उपकलम ४ आणि ५ च्या तरतुदींच्या अधीन राहिल्या.

(३) मुंबई जमीन महसूल संहिता १८७९ च्या कलम ५२ मध्ये असे म्हटले होते की संहिता च्या प्रकरण VIII- ए अंतर्गत मूल्यांकन निश्चित करण्यात आले आहे तेथे हे कलम लागू होणार नाही ज्याला प्रकरणाच्या अंतर्गत वास्तविक मूल्यांकनाचा संदर्भ दिला गेला आणि कलम ११७- आर च्या आधारावर त्या प्रकरणांतर्गत मूल्यमापन असल्याचे मानले गेले

नाही आणि सध्याच्या प्रकरणातील जमिनीला महसुलातून पूर्णपणे सूट नसल्यामुळे आणि प्रकरण VIII-ए अंतर्गत जमिनीवर कोणतेही मूल्यमापन निश्चित केलेले नसल्यामुळे, कलम ५२ लागू होईल आणि जिल्हाधिकाऱ्याला त्या कलमद्वारे प्रदान केलेल्या पद्धतीने मूल्यांकन करण्याचा अधिकार असेल.

दिवाणी अपिलीय अधिकारिता : दिवाणी अपील क्रमांक ६/१९५९.

मुंबई उच्च न्यायालयाच्या ५ मार्च १९५७ च्या विशेष दिवाणी अर्ज क्रमांक ३२५५/१९५६ मधील न्यायनिर्णय व आदेशावरून विशेष परवानगी अपील.

अपीलकर्त्यासाठी:- धनप्रसाद बालकृष्ण पाध्ये आणि पी. के. चॅटर्जी .

उत्तरवादींसाठी:- एच.एन. सन्याल भारताचे अतिरिक्त सॉलिसिटर जनरल, एन. पी. नाथवानी, के. एन. हाथी आणि आर.एच. धेबर.

न्यायालयाच्या न्यायनिर्णय ३ ऑक्टोबर १९६० रोजी न्यायमूर्ती श्री.वांचू यांनी पारित केला :- विशेष परवानगी द्वारे केलेले हे अपील मुंबई जात इनामे नाहीशी करण्याबाबत अधिनियम क्रमांक XLII/ १९५३ (या पुढे याला कायदा संबोधले आहे) काही तरतुदींच्या घटनात्मकता आणि व्याख्येशी संबंधित प्रश्न उपस्थित करते .सध्याच्या उद्देशांसाठी आवश्यक असलेली ही संक्षिप्त तथ्ये आहेत. अपीलकर्ता हा वैयक्तिक इनामाचा धारक होता जो त्याने मूळ इनामदाराकडून विकत घेतला होता, ज्याला मुंबई अधिनियम क्रमांक VII/१८६३ च्या अंतर्गत सनद जारी करण्यात आली होती. इनामाचा भाग असलेली जमीन मूळतः अठवा गावात होती परंतु आता ती सुरत शहराच्या उपनगरात आहे. जमिनीचे संपूर्ण मूल्यांकन रु.५६-८-० एवढे असल्याने अपीलकर्ता रु.७ सलामी म्हणून आणि रु.६-३-० उक्ते भाडे म्हणून भरत होता . नोव्हेंबर १९५२ मध्ये, सुरतच्या शहर सर्वेक्षण अधिकाऱ्याला मुंबई जमीन महसूल संहिता, १८७९ (या पुढे संहिता संबोधले आहे) च्या कलम १३४ अंतर्गत या जमिनीवर बिगरशेती मूल्यांकन आकारायचे होते, कारण ही जमीन बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरली जात होती आणि त्यावर एक मोठा बंगला उभारण्यात आला होता. अपीलकर्त्याने यावर आक्षेप घेतला आणि अखेरीस सप्टेंबर १९५४ मध्ये, जिल्हाधिकाऱ्याने त्याला कळविले की संहितेच्या कलम १३४ अंतर्गत जमिनीचे मूल्यांकन केले जाणार नाही, परंतु कायद्याच्या कलम ४ च्या तरतुदी (ब) च्या दृष्टीने १ ऑगस्ट १९५५ पासून ती जमीन बिगरशेती मूल्यांकन करण्यास पात्र आहे. अपीलकर्त्याने यावरही आक्षेप घेतला. २८ जुलै १९५५ रोजी

जिल्हाधिकाऱ्यांनी निर्णय घेतला की, संहितेच्या कलम ५२ अंतर्गत बिगरशेती म्हणून १ ऑगस्ट १९५५ पासून जमिनीचे पूर्ण मूल्यांकन करण्यास पात्र आहे. त्यानंतर अपीलकर्त्याने मुंबई महसूल न्यायाधिकरणाकडे अपील दाखल केली जी फेटाळण्यात आली. महसूल न्यायाधिकरणाच्या आदेशाला आव्हान देणारी आणि अधिनियमाच्या घटनात्मकतेला आव्हान देणारी रिट याचिका त्यांनी उच्च न्यायालयात दाखल केली. उच्च न्यायालयाने ही याचिका फेटाळली. अधिनियमाच्या घटनात्मकतेला आव्हान देण्याबाबत ते त्या न्यायालयाच्या पूर्वीच्या निर्णयावर अवलंबून होते. १ ऑगस्ट १९५५ पासून अपीलकर्त्यावर बिगरशेती मूल्यांकन आकारण्याचा जिल्हाधिकाऱ्यांचा आदेश योग्य असल्याचेही त्यात नमूद करण्यात आले. त्यानंतर अपीलकर्त्याने या न्यायालयात अपील करण्यासाठी प्रमाणपत्रासाठी अर्ज केला जो फेटाळण्यात आला. त्यानंतर त्यांनी या न्यायालयात विशेष परवानगी याचिका दाखल केली आणि त्यांना विशेष परवानगी देण्यात आली; आणि अशा प्रकारे हे प्रकरण आमच्यासमोर आले आहे.

जोपर्यंत अधिनियमाच्या घटनात्मकतेचा संबंध आहे आम्ही गंगाधरराव नारायणराव मजूमदार - विरुद्ध - मुंबई राज्य ^(१) ज्यामध्ये आज निर्णय दिला जात आहे, त्यामध्ये आम्ही याचा विचार केला आहे आणि अधिनियमाला कायम ठेवले आहे. या संदर्भात एकच नवीन मुद्दा मांडण्यात आला आहे, तो म्हणजे संविधानाच्या अनुच्छेद २९४ (बी) च्या दृष्टीने आणि धारकाला त्याच्या इनामाला मान्यता मिळाल्यानंतर सनद देण्यात आली होती ही वस्तुस्थिती लक्षात घेता, सनदच्या अटींमध्ये कोणत्याही प्रकारे बदल होईल असा कायदा करण्यास मुंबई राज्याला मुभा नव्हती. सनदांच्या निष्ठेवर आधारित हा युक्तिवाद संघ न्यायालयाने ठाकूर जगन्नाथ बक्ष सिंग -विरुद्ध- संयुक्त प्रांत ^(१) या खटल्यात फेटाळला होता आणि महाराज उमेग सिंग आणि इतर -विरुद्ध- मुंबई राज्य आणि इतर ^(२) या खटल्यातही या न्यायालयाने फेटाळला आहे. उद्धृत केलेल्या दोन प्रकरणांमध्ये दिलेल्या कारणांमुळे आम्ही ती नाकारतो. त्यामुळे या अधिनियमाच्या घटनात्मकतेला दिलेले आव्हान सध्याच्या याचिकेतही अपयशी ठरले आहे.

यावरून आम्ही अपीलकर्त्याच्या या युक्तिवादाकडे येतो की कोणत्याही परिस्थितीत

1 (१) [१९६१] १ एस.सी.आर. ९४३

1 (१) [१९४६] एफ.सी.आर. III

2 (२) [१९५५] २ एस.सी.आर. १६४

संहितेच्या कलम ५२ अंतर्गत जमिनीचे मूल्यांकन बिगरशेती म्हणून केले पाहिजे असा जिल्हाधिकाऱ्याचा आदेश योग्य नाही. आमचे असे मत आहे आहे कि या युक्तिवादातही कोणताही जोर नाही. अधिनियमाच्या कलम ४ अंतर्गत, सर्व वैयक्तिक इनाम नष्ट केले गेले आहेत आणि अधिनियमाने किंवा अधिनियमांतर्गत स्पष्टपणे प्रदान केल्याप्रमाणे जतन केले आहे, अशा वैयक्तिक इनामांच्या संदर्भात उक्त तारखेला कायदेशीररित्या अस्तित्वात असलेले सर्व अधिकार देखील नष्ट केले आहेत. त्यामुळे हा कायदा लागू झाल्यानंतर अपीलकर्ता पूर्णपणे मूल्यमापन होण्यापासून संरक्षणाचा दावा करू शकत नाही. कलम ५ हे स्पष्ट करते की सर्व इनाम जमिनी संहितेच्या तरतुदींनुसार जमीन-महसुलाच्या देयकासाठी पात्र असतील आणि अशा प्रकारे संहितेने प्रदान केल्याप्रमाणे पूर्ण मूल्यांकन करण्यास पात्र असतील. अपीलकर्त्याने मात्र अधिनियमाच्या कलम ७ वर विश्वास ठेवला आहे आणि असा युक्तिवाद केला की बांधकामासाठी किंवा इतर बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरल्या जाणाऱ्या इनामदारांच्या जमिनीच्या संदर्भात कलम ७ च्या उप कलम ४ आणि ५ मध्ये अपवाद निर्माण केला आहे आणि त्यामुळे अपीलकर्त्याची इनामी जमीन जी पूर्णपणे बिगर शेती प्रयोजनासाठी (म्हणजे इमारतीसाठी) वापरली गेली होती, तिचे मूल्यांकन कायद्याच्या कलम ५ अंतर्गत केले जाऊ शकत नाही. जेव्हा आपण कलम ७ अवलोकन करतो, तेव्हा उपकलम ४ आणि ५ अपवाद आहे असे मानण्यासाठी आम्हाला कोणतेही वॉरंट आढळत नाही. आधीच नमूद केल्याप्रमाणे, कलम ४ वैयक्तिक इनाम आणि अशा इनामांच्या संदर्भात इनामदारांचे अधिकार रद्द करते आणि कलम ५ सर्व इनामे गावे किंवा इनाम जमिनी संहितेनुसार जमीन-महसुलाच्या पूर्ण मूल्यांकनाच्या देयकाच्या अधीन करते. कलम ७ राज्यातील इनाम जमिनीचा काही भाग, निहित करण्याशी संबंधित आहे (म्हणजे, सार्वजनिक रस्ते, गल्ल्या आणि पथ, सर्व बांधकाम न झालेल्या गावातील जमिनी, सर्व पडीक जमिनी आणि सर्व बिनशेती जमिनी इ.); परंतु इनामदाराने बांधकामासाठी किंवा इतर बिगरशेती प्रयोजनासाठी वापरलेल्या जमिनीच्या संदर्भात निहिताचा अपवाद केला गेला आहे. अपीलकर्ता या अपवादावर विसंबून असतो आणि त्याच्या वतीने असे आवाहन केले जाते की हा अपवाद उपकलम ४ आणि ५ च्या तरतुदींमधून वगळलेली जमीन काढून घेईल. आमच्या मते कलम ७ चे आकलन चुकीचे आहे. त्या कलमात इनाम जमिनीचा काही भाग सरकारमध्ये निहित करतात आणि अपवाद वगळता ज्या इनाम जमिनी बांधकाम आणि बिगरशेती कारणासाठी वापरल्या जात होत्या

त्याही सरकारच्या निहित असतील. कलम ७ मध्ये केलेला अपवाद केवळ अशा इनाम जमिनी सरकारमध्ये निहित होण्यापासून वाचवतो आणि त्यापेक्षा जास्त काहीही करत नाही. या अपवादाचा परिणाम असा आहे की अशा इनाम जमिनी सरकारमध्ये निहित होत नाही आणि त्या पूर्वीप्रमाणेच राहतात आणि त्यामुळे त्या अधिनियमाच्या उपकलम ४ आणि ५ च्या तरतुदींच्या अधीन असतात. त्यामुळे कलम ७ मध्ये समाविष्ट असलेल्या अपवादांमुळे अपीलकर्ता असा दावा करू शकत नाही की निहित करण्याच्या जमिनी अधिनियमाच्या कलम ४ आणि ५ च्या अधीन नाहीत. त्यामुळे कलम ७ वर आधारित युक्तिवाद निष्फळ झालाच पाहिजे.

अपीलकर्त्याच्या वतीने पुढील युक्तिवाद असा आहे की संहितेच्या कलम ५२ सह कलम ४५ आणि ४८ अंतर्गत बिगरशेत मूल्यांकनासाठी या जमिनीचे मूल्यांकन करण्याचा जिल्हाधिकाऱ्याला कोणताही अधिकार नाही. संहितेचे कलम ४५ असे नमूद करते की विशेष सूट दिल्याशिवाय सर्व जमिनी जमीन-महसूल भरण्यास पात्र आहे. कलम ४८ असे नमूद करते की कोणत्याही जमिनीवर आकारण्यायोग्य जमीन महसूलाचे मूल्यांकन हे जमिनीच्या वापरणाऱ्याच्या संदर्भात केले जाईल (अ) शेतीच्या उद्देशाने, (ब) इमारतीच्या उद्देशाने आणि (क) शेती किंवा इमारतीव्यतिरिक्त इतर. हे दोन्ही कलम एकत्र वाचल्यास हे स्पष्ट होते की जमिनीच्या वापरानुसार त्याचे मूल्यांकन अवलंबून असते आणि ते संहितेच्या अंतर्गत तयार केलेल्या नियमानुसार केले जावे. सध्याच्या प्रकरणात हा वाद नाही की अपीलकर्त्याची जमीन शेतीसाठी वापरली जात नाही आणि प्रत्यक्षात ती बिगरशेती प्रयोजनासाठी म्हणजे बांधकामासाठी वापरली जात आहे; म्हणून, जर जमिनीचे मूल्यांकन करावयाचे असेल, तर अधिनियमाच्या कलम ५ नुसार त्याचे संपूर्ण मूल्यांकन करणे आवश्यक आहे, त्याचे मूल्यांकन केवळ बिगर शेती म्हणूनही केले जाऊ शकते. अशा मूल्यांकनाच्या उद्देशाने जमिनीचा बिगरशेती वापर केव्हा सुरू झाला हे महत्वाचे नाही. वैयक्तिक इनाम जमीन असल्याने ती एका विशेष श्रेणीत होती आणि वैयक्तिक इनामशी संबंधित कायद्याद्वारे शासित अधिनियम लागू होईपर्यंत होती. वैयक्तिक इनाम आणि त्याखालील सर्व अधिकार अधिनियमाद्वारे रद्द करण्यात आले होते आणि संहितेच्या तरतुदींसह अधिनियमाच्या कलम ५ अंतर्गत पूर्ण मूल्यांकनासाठी जमिनीचे आता प्रथमच मूल्यांकन केले जाणार आहे; त्याचे मूल्यांकन केवळ बिगरशेती जमीन म्हणून केले जाऊ शकते, ज्याचा वापर आता मूल्यांकन करतांना केला

जात आहे. कलम ४८ हे स्पष्ट करते की जमिनीचे मूल्यांकन करतांना मूल्यांकन अधिकाऱ्याने मूल्यांकनाच्या वेळी जमिनीचा वापर कश्यासाठी केला जात आहे त्याकडे लक्ष दिले पाहिजे आणि अशा वापरानुसार त्याचे मूल्यांकन केले पाहिजे. हा अधिनियम लागू झाल्यानंतर मूल्यमापन करायचे असल्याने ते बिगरशेती आधारावर असले पाहिजे, कारण त्यासाठीच जमिनीचा वापर मूल्यमापनाच्या वेळी केला जात आहे.

शेवटी असा आग्रह केला जातो की कलम ५२ अंतर्गत जमीन महसुलाच्या देयकातून पूर्णपणे सूट नसलेल्या जमिनीचे मूल्यांकन करण्याचा अधिकार जिल्ह्याधिकाऱ्याला देण्यात आला आहे, तो या प्रकरणात लागू होत नाही कारण येथे मूल्यांकन संहितेच्या प्रकरण VIII-ए च्या तरतुदीनुसार निश्चित केले गेले होते आणि कलम ५२ तेव्हाच लागू केले जेव्हा प्रकरण VIII-ए अंतर्गत कोणतेही मूल्यांकन निश्चित केले गेले नव्हते. कलम ११७-आर चा देखील संदर्भ देण्यात आला होता, जो प्रकरण VIII-ए मध्ये आढळतो. संहितेमध्ये सदर प्रकरण १९३९ मध्ये प्रस्तुत करण्यात आले होते आणि शेतजमिनीवरील जमीन-महसुलाचे मूल्यांकन आणि तोडगा काढण्याशी संबंधित आहे. कलम ११७-आर एक मानलेली तरतूद आहे आणि त्यात असे नमूद केले आहे की मुंबई जमीन महसूल संहिता (दुरुस्ती) संहिता, १९३९ सुरु होण्याआधीच जमीन महसुलाचा तोडगा तयार केला , प्रस्तुत केला आणि अमलात आणला गेला, ज्याद्वारे सदर प्रकरण संहितेत सादर करण्यात आले होते, तो या प्रकरणाच्या तरतुदीनुसार केला गेला आहे आणि प्रस्तुत केला गेला आहे असे मानले जाईल आणि कलम ११७-ई (जे तडजोडीच्या कालावधीशी संबंधित आहे) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, पुनरीक्षण तडजोड लागू होईपर्यंत अंमलात येत असल्याचे मानले जाईल. युक्तिवाद असा आहे की या मानलेल्या तरतुदीमुळे, ही जमीन इनाम जमीन म्हणून ज्या तडजोडीवर ठरविण्यात आली होती, ती या प्रकरणांतर्गत करण्यात आली असल्याचे मानले जाणे आवश्यक आहे आणि म्हणून या प्रकरणात प्रकरण VIII-ए च्या तरतुदीनुसार कोणतेही मूल्यांकन निश्चित केले गेले नाही असे म्हटले जाऊ शकत नाही. आमचे असे मत आहे कि या युक्तीवादात काहीही जोर नाही. कलम ११७-आर एक मानलेली तरतूद आहे. दुसरीकडे कलम ५२, जेव्हा असे म्हटले जाते की संहिते च्या प्रकरण VIII - ए अंतर्गत मूल्यांकन निश्चित करण्यात आले आहे तेथे हे कलम लागू होणार नाही प्रत्यक्षात प्रकरण VIII-ए अंतर्गत वास्तविक मूल्यांकनाचा संदर्भ दर्शविते आणि कलम ११७- आर च्या आधारावर त्या

प्रकरणांतर्गत मूल्यमापन असल्याचे मानले गेले आहे ते दर्शवित नाही . यात काही वाद नाही कि या प्रकरणात प्रकरण VIII -ए अंतर्गत प्रत्यक्षात कोणतेही मूल्यांकन झाले नाही.त्यामुळे आमचे असे मत आहे की प्रस्तुत प्रकरणातील जमीनीला महसुलातून पूर्णपणे सूट नसल्यामुळे आणि प्रकरण VIII -ए अंतर्गत जमिनीवर कोणतेही मूल्यमापन निश्चित केलेले नसल्यामुळे, कलम ५२ लागू होईल आणि जिल्हाधिकाऱ्याला त्या कलमद्वारे प्रदान केलेल्या पद्धतीने मूल्यांकन करण्याचा अधिकार असेल.

अपिल मध्ये काहीही अर्थ नाही आणि ती याद्वारे खर्चासह फेटाळली जाते.

अपील फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा/तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणीकरिता वैध मानला जाईल".